

ΟΜΙΛΙΑ¹
ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟ ΣΤΑΥΡΙΑΝΑΚΟ ΣΩΤΗΡΙΟ
ΠΕΣΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΜΑΧΗ ΤΗΣ Ε. Λ.Δ.Υ.Κ. ΤΗΝ 16^Η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1974

Ομιλητής : Ευάγγελος Γριβάκος, Αντιστράτηγος ε.α- Νομικός

(Προσφώνηση)

Με συνείδηση επιτελέσεως ιερού καθήκοντος αποδέχθηκα εντολή των συμμαθητών μου Αποστράτων Αξιωματικών Τάξεως 1968 Σχολής Ευελπίδων συσπειρωμένων περί τον Σύνδεσμό "68", όπως τους αντιπροσωπεύσω στη σεμνή αυτή εκδήλωση Μνήμης και Τιμής προς τον Αντιστράτηγο Σωτήριο Σταυριανάκο ο οποίος, προ 45 ακριβώς ετών, στις 16 Αυγ. 1974, έπεσε μαχόμενος εναντίον ασυγκρίτως υπέρτερων εχθρικών δυνάμεων εντός του Στρατοπέδου της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ, στην Λευκωσία, κατά τον ΑΤΤΙΛΑ "2", στο μαρτυρικό νησί της Κύπρου.

Ο Σωτήρης Σταυριανάκος γεννήθηκε το 1941 στο Σκουτάρι της Ανατολικής (Προσηλιακής) Μάνης του Νομού Λακωνίας. Το 1961 εισήλθε στην Σχολή Ευελπίδων και αποφοίτησε την 27^η Ιουλίου 1965 με τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού Μηχανικού. Όταν εμείς – εννοώ η Τάξη μας- είμαστε πρωτοετείς Ευέλπιδες το 1964, ο Σωτήρης, ως τεταρτοετής, ήταν «Διοικούσα Τάξη». Εμείς, λοιπόν, οι πνευματικοί «γιοί» του, με σεβασμό και αγάπη, ακόμα και σήμερα, θυμόμαστε τον ακέραιο χαρακτήρα του και τις άοκνες προσπάθειές του να μας εκπαιδεύσει στρατιωτικά και, κυρίως, να μας εμψυχήσει τα υψηλά περί Θρησκείας και Πατρίδος ιδανικά από τα οποία διακατέχονταν.

Φυσικά, ουδείς ήταν δυνατόν να προβλέψει την εποχή εκείνη ότι, δέκα χρόνια αργότερα, το καλοκαίρι του 1974, ο Σταυριανάκος, όταν η Πατρίδα το απαίτησε και τον αναζήτησε η δόξα, μετέτρεψε την ιδεολογία του σε Πράξη θυσιαστική, γενόμενος φωτεινό παράδειγμα για τις επόμενες γενεές των Ελλήνων.

Στις 6 Αυγ. 1972 παίρνει μετάθεση για την Ε.Λ.Δ.Υ.Κ, τοποθετείται Διμοιρίτης της Διμοιρίας Μηχανικού (ΔΜΧ) του Λόχου Διοικήσεως (ΛΔ) και, μετ' ολίγον, προάγεται σε Λοχαγό. Η πολεμική δράση του αρχίζει με την εισβολή των τουρκικών δυνάμεων στο νησί, τον Ιούλιο 1974.

¹ Την 16/08/2019, στο χωριό Σκουτάρι της Λακωνικής Μάνης, γενέτειρας του Αντιστρατήγου Σταυριανάκου Σωτηρίου, που έπεσε μαχόμενος εντός του στρατοπέδου της Ελληνικής Δυνάμεως Κύπρου (Ε.Λ.Δ.Υ.Κ.), στη Λευκωσία, την 16/08/1974 κατά τη διάρκεια του ΑΤΙΛΛΑ " 2" των Τούρκων, έλαβε χώρα μια λιτή και σεμνή τελετή στην μνήμη του και προς τιμήν του, που οργανώθηκε, όπως κάθε χρόνο, από τον Εξωραϊστικό Πολιτιστικό Σύλλογο Σκουταρίου "Η ΒΟΡΔΩΝΑ", σε συνεργασία με το Κοινοτικό Διαμέρισμα Σκουταρίου.

Στην ανωτέρω εκδήλωση είχα την ευκαιρία και την τιμή να εκφωνήσω ομιλία ως εκπρόσωπος του Συνδέσμου "68" των αποστράτων Αξιωματικών Τάξεως 1968 ΣΣΕ και να καταθέσω στεφάνι ενώπιον της εκεί προτομής του Ήρωα.

Με όλον τον οφειλόμενο σεβασμό προς τους Ελλαδίτες και Ελληνοκύπριους μαχητές του 1974, τους 2.000 νεκρούς της εισβολής, τους αγνοούμενους και τις 192.000 ξεριζωμένους πρόσφυγες, θα υποστηρίξω ότι ένα από τα ανδρειότερα εγχειρήματα του πολέμου εκείνου ήταν και το αποτολμηθέν από τον Σωτήρη Σταυριανάκο. Εν συντομία θα αναφερθώ στα γεγονότα που προηγήθηκαν του εγχειρήματος και το προκάλεσαν.

Τα χαράματα της 14^{ης} Αυγούστου 1974, περατούνται με αποτυχία οι «περί ειρηνεύσεως στην Κύπρο» διαπραγματεύσεις των εγγυητριών δυνάμεων στην Γενεύη. Και ενώ στις 06.00 το πρωί η Ελληνική Κυβέρνηση υπό την προεδρία του Κων/νου Καραμανλή «διαπίστωνε» την αδυναμία της Ελλάδος να ενισχύσει στρατιωτικά την Κύπρο (στην ουσία την εγκατέλειπε αβοήθητη), η Τουρκία ξεκινούσε τον ΑΤΤΙΛΑ “2”, με σφοδρούς βομβαρδισμούς στην Λευκωσία, την Αμμόχωστο και άλλες περιοχές.

Ειδικότερα στην Λευκωσία, το βάρος της τουρκικής επίθεσης το σήκωσε το στρατόπεδο της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ. Αντικειμενικός σκοπός των Τούρκων ήταν η διάσπαση της αμυντικής τοποθεσίας στον χώρο μεταξύ στρατοπέδου και αερολιμένα Λευκωσίας και η προέλαση μέχρι την περιοχή Στροβόλου-Αθαλάσσας, προς ολοκλήρωση κατάληψης της πόλης.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 14^{ης} Αυγούστου, τον αεροπορικό βομβαρδισμό διαδέχθηκαν πυκνά πυρά Πυροβολικού και Όλμων. Οι δυνάμεις του στρατοπέδου αναπτύχθηκαν αμυντικά σε γραμμική διάταξη. Οι 2^{ος} και ο 4^{ος} Λόχοι κατέλαβαν θέσεις εντός του στρατοπέδου, ενώ ο ΛΔ, (συμπεριλαμβανομένης και της ΔΜΧ), τάχθηκε εγγύς αυτού, επί του υψώματος “Β”, που προσέλκυσε και την κύρια προσπάθεια των Τούρκων. Ας σημειωθεί ότι οι Οπλίτες της ΔΜΧ, λόγω ειδικότητας, δεν ήταν εκπαιδευμένοι σε αντικείμενα του Πεζικού και ιδιαίτερα στην διεξαγωγή της άμυνας. Και όμως, ο Σταυριανάκος, έγκαιρα κατόρθωσε να τους διδάξει τον τρόπο του μάχεσθαι του Πεζικού και να τους εμπνεύσει την εμπιστοσύνη προς το άτομό του, ως ηγέτη τους .

Επικεφαλής των δυνάμεων του στρατοπέδου ήταν ο Υποδιοικητής της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ αείμνηστος Αντισυνταγματάρχης (τότε) Σταυρουλόπουλος Παναγιώτης ο οποίος διηύθυνε τον αγώνα από τον Σταθμό Διοικήσεως (ΣΔ), εγκατεστημένο στο υψηλότερο σημείο του στρατοπέδου, το εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου, αρκετά πλησίον των μαχομένων τμημάτων, γεγονός που εξύψωνε πολύ το ηθικό τους. Την υποστήριξη δια πυρών είχε αναλάβει η 187 Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού (ΜΠΠ). Τα υπόλοιπα τμήματα της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ μαζί με την Διοίκηση, είχαν αποχωρήσει από στρατόπεδο και αναπτυχθεί δυτικά του αεροδρομίου της Λευκωσίας, χωρίς ποτέ να εμπλακούν ουσιαστικά στον αγώνα του στρατοπέδου. Με την έναρξη των επιχειρήσεων, 317 Ε.Λ.Δ.Υ.Κάριοι, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν 6.900 Τούρκους, σε αναλογία δυνάμεων 1:22 (!!)

Περί την 10.30 ώρα ο βομβαρδισμός σταμάτησε και εκτοξεύθηκε η πρώτη επίθεση των Τούρκων με πεζικό σε πυκνή διάταξη και άρματα που αποκρούσθηκε με εύστοχα πυρά καμπύλης και ευθυτενούς τροχιάς και αποτέλεσμα την υποχώρησή τους προς το χωριό Γερόλακκος. Δεύτερο κύμα επιθέσεως κατά την διάρκεια της ημέρας είχε την ίδια τύχη με το πρώτο.

Στις 11.00 της δεύτερης ημέρας (15 Αυγούστου), το σκηνικό της προηγούμενης με κύματα εχθρικών επιθέσεων και σθεναρή άμυνα των ΕΛΔΥΚαρίων επαναλήφθηκε το ίδιο. Σε κάποιο

χρόνο, αριθμός εχθρικών αρμάτων φάνηκε να προσεγγίζει τις θέσεις της ΔΜΧ. Όταν πλησίασαν αρκετά, το πρώτο από αυτά ακινητοποιήθηκε από βολές Πυροβολικού, οπότε τα υπόλοιπα αναγκάστηκαν να αναστρέψουν την πορεία τους, παρασύροντας και τα πεζοπόρα τμήματα που τα ακολουθούσαν. Τότε ο Σταυριανάκος με 33 άνδρες της Διμοιρίας του, πραγματοποιούν σύντομη έφοδο, καταδιώκουν τον υποχωρούντα εχθρό, προκαλούν σε αυτόν απώλειες και επιστρέφουν στις θέσεις τους. Το τέλος της δεύτερης ημέρας βρήκε τους αμυνομένους να διατηρούν σταθερά τις γραμμές τους και με ακμαίο ηθικό.

Η τρίτη, όμως, ημέρα, η αποφράς 16^η Αυγούστου 1974, απέβη καθοριστική. Με το χάραμα, η εχθρική αεροπορία, χρησιμοποιώντας τις απαγορευμένες από τον ΟΗΕ βόμβες ναπάλμ καθώς και το Πυροβολικό που ακολούθησε, ανέσκαψαν κυριολεκτικά το στρατόπεδο.

Από 07.00 ώρας, δύο τουρκικοί σχηματισμοί, ενισχυμένοι σε πεζικό και άρματα (40 στο σύνολό τους, κατά πληροφορίες) κινήθηκαν ο πρώτος από το χωριό Κιόνελι, βόρεια και ο δεύτερος από το χωριό Γερόλακκος, δυτικά. Προφανής σκοπός τους ήταν η περίσφιγξη του στρατοπέδου, η κατάληψή του και η εξόντωση του μαχητών που το υπερασπίζονταν.

Η επίθεση αναχαιτίσθηκε προσωρινά και περί την 10.00 ώρα επαναλήφθηκε, αλλά και πάλι οι σφυρίχτρες των ηγητόρων του εχθρού σφύριξαν αναδίπλωση. Η «αιμορραγία» του ήταν ακατάσχετη.

Όσπου ήλθε ο χρόνος της τελευταίας και μοιραίας προσπάθειας των Τούρκων, περίπου στις 11.30. Τα άρματα που έρχονταν από τον Γερόλακκο έφθασαν πολύ κοντά στις θέσεις του υψώματος "B", όπου οι μαχητές είχαν ξεπεράσει ήδη τα όρια της αντοχής τους. Οι απώλειές τους ήταν βαριές, τα ολίγα διαθέσιμα αντιαρματικά όπλα είχαν καταστραφεί, τα πυρομαχικά τελείωναν, εφεδρείες εντός του στρατοπέδου δεν υπήρχαν ούτε και ελπίδα ενισχύσεων από έξω και ο κίνδυνος εγκλωβισμού αναπόφευκτος.

Και τότε συνέβη το αναπάντεχο θαύμα. Ο Λοχαγός Σταυριανάκος ξεπετάγεται από το όρυγμα του και, ως άλλος ημίθεος, ακάλυπτος, με το πιστόλι στο χέρι και γρήγορες, ευέλικτες κινήσεις, εξορμά προς το πλησιέστερο άρμα του εχθρού με σκοπό να εξουδετερώσει τον οδηγό μέσα από την ανοικτή θυρίδα και να το ακινητοποιήσει, ώστε να αναχαιτισθούν ή να υποχωρήσουν τα ακολουθούντα άρματα, όπως έγινε την προηγούμενη ημέρα.

Το εγχείρημα του Σταυριανάκου δεν ήταν απλά μια πράξη παρορμητική που λήφθηκε υπό συνθήκες μεγάλης ψυχολογικής πίεσης εξαιτίας της σύγχυσης και του ορυμαγδού της μάχης. Επρόκειτο για μια επιχείρηση οπωσδήποτε απονενοημένη, αλλά απόρροια ψυχραιμής επιλογής και ενσυνειδήτου αποφάσεως, με συγκεκριμένο σκοπό: Να διακόψει, ως προελέχθη, την προώθηση του εχθρού και, κυρίως, να διασώσει την ζωή των ανδρών της Διμοιρίας του.

Όμως η μοίρα δεν του το επέτρεψε. Καθώς έτρεχε προς το άρμα, το πλήρωμα ενός παραπλήσιου εχθρικού άρματος, όπως τον είδε έτσι εκτεθειμένο στα πυρά του και εύκολο στόχο, έβαλε εναντίον του με το πολυβόλο και τον άφησε άπνουν, προτού προφθάσει να ολοκληρώσει την αποστολή του, προσφέροντας, έτσι, την ζωή του λύτрон αντί πολλών και της Πατρίδος.

Μετά τον «χαμό» (λέξη μανιάτικη αντί της λέξεως «θάνατος») του Σταυριανάκου, ο εχθρός συνέχισε την προώθηση του. Τότε, σε αυτή την κρίσιμη φάση του αγώνα, ένα γεγονός συνέβαλε στην περαιτέρω δυσμενή εξέλιξή του. Η 187 ΜΠΠ, με την δικαιολογία ότι «τελείωσαν τα πυρομαχικά», σταμάτησε τελείως την υποστήριξη της προς την Ε.Λ.Δ.Υ.Κ. Δυστυχώς, και η τελευταία ελπίδα των αμυνομένων είχε πλέον χαθεί.

Τα τούρκικα άρματα περνούν, τώρα, πάνω από τις γραμμές του υψ. "Β". Οι άνδρες της ΔΜΧ συνεχίζουν να μάχονται, πιστοί στα προφητικά και παραινεντικά λόγια του νεκρού, πλέον, Διμοιρίτη τους που τους είχε προΐδεάσει ότι *«ακόμα κι' αν περάσουμε από πάνω μας τα άρματα, εμείς θα μείνουμε εδώ για να κτυπήσουμε το πεζικό που τα ακολουθεί. Δεν θα υποχωρήσουμε, είμαστε Έλληνες και πολεμάμε για την Ελλάδα. Και στρατόπεδο είναι Ελλάδα»* (!!)

Περί την 13. 30 ώρα της 16^{ης} Αυγούστου 1974, με τα τουρκικά άρματα να εισέρχονται στο στρατόπεδο, με ορατό τον κίνδυνο αποκοπής των Λόχων Τυφεκιοφόρων που ακόμη αμύνονταν και προς αποφυγή μεγαλύτερης αιματοχυσίας, ο Υποδιοικητής Σταυρουλόπουλος διατάσσει απαγκίστρωση των δυνάμεων του στρατοπέδου και σύμπτυξη εν ημέρα υπό την πίεση του εχθρού.

Η απαγκίστρωση περατώθηκε περί την 16.30 της ίδιας ημέρας πίσω από τα υψώματα της Μακεδονίτισσας και της Μονής Αρχαγγέλου. Κατ' αυτήν, νέες σκηνές ανείπωτου ηρωισμού σημειώθηκαν από τους Λόχους Τυφεκιοφόρων και από τον ΛΔ. Τελικά οι Τούρκοι, αφού έφθασαν μέχρι την γενική γραμμή Μόρφου – Λευκωσίας - Αμμοχώστου αποδέχθηκαν κατάπαυση του πυρός που τέθηκε σε ισχύ από 18.00 της ίδιας ημέρας, έχοντας καταλάβει το 37% του κυπριακού εδάφους, που κατέχουν μέχρι σήμερα.

Αυτή λοιπόν, ήταν, σε αδρές γραμμές, η μάχη της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ, η «πιο άνιση μάχη της νεώτερης Ιστορίας» κατά τους πλέον αντικειμενικούς παρατηρητές, με τους 83 νεκρούς και αγνοουμένους της μόνο κατά την τελευταία ημέρα των επιχειρήσεων. Σύμβολό της το άξιο τέκνο της Μάνης, ο Σωτήρης Σταυριανάκος, μαζί με τους μαχητές της Διμοιρίας του οι οποίοι, αποδεδειγμένα, υπέστησαν τις μεγαλύτερες απώλειες σε νεκρούς, τραυματίες και αγνοουμένους από οποιοδήποτε άλλο ισοδύναμο μαχόμενο τμήμα.

Ήδη η αδέκαστη Ιστορία έχει αναγράψει το όνομά του Σταυριανάκου στις χρυσές δέλτους της και η συνείδηση του απανταχού Ελληνισμού τον έχει κατατάξει στο Πάνθεον των Αθανάτων, δίπλα στα ονόματα του Λεωνίδα στις Θερμοπύλες, του Κων/νου ΙΑ΄ Παλαιολόγου στην ΚωνΠολη, του Αθανασίου Διάκου στην Αλαμάνια και του Παπαφλέσσα στο Μανιάκι, του Κων/νου Δαβάκη και του Υπολοχαγού Αλέξ. Διάκου στην Πίνδο το '40, του Γρηγόρη Αυξεντίου και των λοιπών αγωνιστών του απελευθερωτικού αγώνα της Κύπρου 1955-59. Κατόπιν διαδοχικών μετά θάνατον προαγωγών, του απονεμήθηκε ο βαθμός του Αντιστρατήγου και το όνομά του δόθηκε στο σημερινό στρατόπεδο της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ , στη Μαλούντα της Κύπρου.

Τελειώνοντας, ως ελάχιστο φόρο τιμής και με στεντόρεια την φωνή, θα του απευθύνω το δίστιχο με το οποίο η μανιάτισσα μοιρολογίστρα τελειώνει κάθε μοιρολόι της που αναφέρεται σε πεσόντες επί του πεδίου της μάχης Μανιάτες:

**Κοίτα να κάθεσ' εκείδά
και να φυλάης τα σύνορα.**

Μπορεί το σώμα του Σωτήρη να είναι ενταφιασμένο σε άλλο τόπο, όμως το πνεύμα και η ψυχή του είναι εκεί, στο πολυθρύλητο και αιματωβαμένο στρατόπεδο της Ε.Λ.Δ.Υ.Κ, σε πάτριο έδαφος, σε σύνορα ελληνικά, στη Λευκωσία της Κύπρου.

Ευχή όλων μας είναι, ο Δικαιοκρίτης Θεός να αναπαύσει την ψυχή του και η μνήμη του να παραμείνει αιώνια.

Ευχαριστώ.

